

MEEDOEN VOOR ELKAAR

Beleidsvisie Werk en Participatie
2022 - 2025

Gemeente Ede

2 november 2021
Versie definitief
Zaaknummer 264468

INHOUDSOPGAVE

Hoofdstuk 1	Inleiding en aanleiding	pagina 3
Hoofdstuk 2	Beleidskader en reikwijdte	pagina 5
Hoofdstuk 3	Visie	pagina 6
Hoofdstuk 4	De visie samengevat in een doe-agenda	pagina 10
Bronnenlijst		pagina 12

Hoofdstuk 1 Inleiding en aanleiding

1.1 Inleiding

Iedereen doet mee in de Edese samenleving, bij voorkeur door middel van werk. In het uitkeringsbestand van de gemeente Ede zitten inwoners die dat perspectief -werk- nog niet hebben bereikt. Begin 2020 concludeerden we op basis van een bestandsanalyse door Werkkracht dat voor het merendeel van onze inwoners in het uitkeringsbestand dat perspectief wél haalbaar is. Met dat optimisme beginnen we dit visiedocument.

We (her)formuleren de oorspronkelijke uitgangspunten en werken daarvanuit met al gemaakte of nog te maken uitvoeringsplannen naar het doel: meedoen voor elkaar krijgen voor zoveel mogelijk inwoners met een uitkering. En, minstens zo belangrijk, voorkómen dat inwoners in de situatie komen dat een beroep op een uitkering moet worden gedaan.

De aanpakken die we gaan formuleren passen we zo veel mogelijk in binnen de geldende financiële kaders. Door slimme verbanden te leggen, ontschot te werken en te innoveren zetten we publieke middelen efficiënt en effectief in.

In de titel van dit visiedocument mag een dubbele betekenis gelezen worden. We willen niet alleen voor elkaar krijgen dat inwoners meedoen, maar ook dat inwoners meedoen voor elkáár. De Participatiewet kan gezien worden als “slechts” een formeel instrument om werk en participatie te bevorderen voor een beperkte groep inwoners. Dat doen we in deze visie niet. De visie op de Participatiewet kan niet los gezien worden van het “grotere plaatje” waarin we samen, inwoners, maatschappelijke instellingen en de gemeente verantwoordelijkheid nemen en samen bouwen aan de Edese samenleving. Dat betekent dat wij meedoen in een bredere context zien: zowel meedoen door middel van betaald werk, als meedoen door inzet op een andere manier. We streven ernaar om alle inwoners op enigerlei wijze te laten meedoen en een inclusieve Edese samenlevingⁱ te bevorderen, waarmee inwoners ook meedoen voor elkaar.

1.2 Aanleiding

In november 2013 zag het Beleidsplan Participatiewet het licht. Met het plan keken we vooruit naar de invoering van de Participatiewet in 2015. In de jaren die volgden hebben we de uitvoering voortvarend ter hand genomen met focus op werk voor de nieuwe brede doelgroep van de Participatiewet. Vanaf 2018 is Werkkracht de uitvoerende organisatie van de gemeente om de toeleiding naar werk te faciliteren. Werkkracht is ook onderdeel van de integrale wijkteams en daarmee onderdeel van de toegang tot de dienstverlening van de gemeente.

Voor de nieuwe brede doelgroep concludeerden we in 2013 dat de visie die de gemeente op dat moment had op re-integratie en participatie ook toepasbaar was op de Participatiewet:

- zoveel mogelijk uitgaan van eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid;
- werk gaat boven inkomen: instroom beperken, verblijfsduur in de uitkering zo kort mogelijk en zoveel mogelijk uitstroom naar regulier werk bevorderen;
- werken is de beste manier van re-integreren;
- werkgevers worden zo snel mogelijk bij de re-integratie van werkzoekenden betrokken;
- de vraag van werkgevers staat centraal om de personele vraagstukken en de discrepantie tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt op te lossen.

Het is tijd voor een herijking van deze visieⁱⁱ. De inhoud op zichzelf staat nog overeind. Daar gaan we dus niet aan tornen. De herijking die we beogen baseren we op de tussen 2015 en heden nieuw verworven inzichten, over de werking van de Participatiewet zelf, het perspectief van de werkgevers en integraal werken over de domeinen heen.

We hebben ervaring opgedaan door praktisch te werken met de Participatiewet. We hebben kennis genomen van de conclusies die zijn opgenomen in onderzoeksrapportenⁱⁱⁱ over de werkbaarheid van de wet en deze op onze praktijk gespiegeld. We hebben voor de Edese praktijk positieve conclusies kunnen trekken^{iv}. We zien ook dat er nog werk aan de winkel is. Zo vinden we het belangrijk dat inwoners iets terugdoen voor hun uitkering door het verrichten van maatschappelijk nuttige activiteiten. Met het aanbieden van een passend aanbod van maatschappelijk nuttige activiteiten wil de gemeente de kans verkleinen dat de afstand tot de arbeidsmarkt voor deze inwoners groeit. Door iets terug te doen voor de samenleving blijven mensen werken aan hun persoonlijke ontwikkeling, houden ze arbeidsritme, ontmoeten zij anderen en ontwikkelen zij vaardigheden die bij een betaalde baan goed van pas komen. Daarnaast levert het ook iets op voor de samenleving als geheel.

Ook zien we dat het aantal inwoners dat meer dan twee jaar een uitkering ontvangt toeneemt. Eigen kracht en zelfredzaamheid om de arbeidsmarkt te bereiken zijn voor deze inwoners geen vanzelfsprekendheid. Daar passen we de ondersteuning op aan.

Het perspectief van de werkgevers

Vanuit het perspectief van de werkgevers zien we dat de vraag naar passend personeel gepaard gaat met een vraag naar eenduidige en eenvoudige procedures, afgestemd tussen gemeenten onderling en het UWV. Dit vergt de nodige tijd en heeft ook geleid tot nieuwe wetgeving^v.

Het duurzaam inpassen van een werknemer met een arbeidshandicap vraagt aanpassingsvermogen van zowel werkgever als werknemer. Instrumenten van de gemeente zoals loonkostensubsidie en jobcoaching helpen, maar ook ondersteuning van de werkgever voor het passend maken van een functie of creëren van een passende functie verdient meer aandacht. Die ondersteuning biedt Werkkracht in verbinding met het Werkgeversservicepunt Foodvalley (WSP).

Integraal werken over de domeinen heen

We hebben als gemeente door de jaren heen nieuwe zienswijzen ontwikkeld over een samenhangende aanpak binnen het sociaal domein. De vertaling van die zienswijzen willen we laten doorklinken in de visie op de uitvoering van de Participatiewet. Dit gaat over integraliteit: beleid maken en uitvoeren in verbinding met andere thema's die in de kern over hetzelfde gaan: meedoen in de Edese samenleving bevorderen. Dit gaat over jeugdzorg, ondersteuning vanuit de WMO, versterken van de sociale basis, maar ook over schulddienstverlening, onderwijs, gezondheid en veiligheid en over inburgering in de Edese samenleving. We werken vanuit de gedachte één-gezin-één-plan-één regisseur. De Participatiewet biedt kansen om de juiste beweging tot stand te brengen, zodanig dat meedoen in de Edese samenleving voor de doelgroep van de wet optimaal kan worden bevorderd. En de aanpalende beleidsterreinen kunnen ook helpen om een beroep op de Participatiewet te voorkomen.

Hoofdstuk 2   Beleidskader en reikwijdte

2.1   Beleidskader

Het bestuursakkoord Ruimte voor Ede

In het bestuursakkoord Ruimte voor Ede luidt de belofte van het college aan de inwoner van Ede: “De coalitie zal er alles aan doen om volwaardige deelname van iedereen aan de Edese samenleving te bevorderen. De Edese inwoner kan, binnen de gegeven kaders, rekenen op ondersteuning vanuit de gemeente daar waar die nodig is”. De relevante gegeven kaders voor onze beleidsvisie Participatiewet zijn het Beleidskader Transformatie Sociaal Domein en het Beleidsplan Participatiewet 2013.

Het Beleidskader Transformatie Sociaal Domein

Iedereen doet mee in Ede. Dat is de doelstelling waaraan we werken binnen het sociaal domein. Van sociale basis tot maatschappelijke ondersteuning: waar het nodig is trekt de gemeente samen met de inwoners op om meedoen in de Edese samenleving voor elkaar te krijgen. De kaders hiervoor zijn in november 2020 door de raad vastgesteld. We werken vanuit zes leidende principes vijf programmalijnen uit.

De leidende principes zijn:

1. Normaliseren;
2. Informele ondersteuning is duurzaam;
3. Onze ondersteuning is efficiënt en gericht op zelfstandig functioneren;
4. Basisvoorwaarden zijn het eerst op orde;
5. Gemeente aan zet;
6. Wij zoeken naar partnerschappen met aanbieders die onze visie onderschrijven.

De vijf programmalijnen zijn:

1. Een sterke sociale basis;
2. Passende ondersteuning, gericht op zelfredzaamheid;
3. Toegang, routing en regie;
4. Werken in netwerken: samenwerking, sturing en bekostiging;
5. Een lerend sociaal domein.

Deze leidende principes en vijf programmalijnen vormen het kader van en de richting voor de herijkte visie op Participatie^{vi}.

Het Beleidsplan Participatiewet 2013

De herijkte visie bouwt voort op de hierboven al geëtalende visie uit het beleidsplan Participatiewet 2013.

De belangrijkste verdieping zit in:

- Een integrale blik en werkwijze. Ingebed in transformatiedoelstellingen. Vanuit de overtuiging dat beleid in verbinding met andere terreinen bijdraagt aan preventie, dan wel een zo kort mogelijk beroep op de Participatiewet. Of, als het niet anders kan: mét een uitkering naar vermogen een bijdrage leveren aan de Edese samenleving.
- Toepassen van geleerde lessen over de ‘match’ op de arbeidsmarkt tussen vraag en aanbod. Dit is een doorlopend proces op weg naar het realiseren van een inclusieve arbeidsmarkt.
- Een bredere interpretatie van ondersteuning. Ondersteuning vanuit de Participatiewet is niet meer te beperken tot het vervullen van een taak zoals het betalen van een uitkering; of: uitstroom naar werk. Ondersteunen betekent ook datgene doen om de duurzaamheid van de oplossing zo groot mogelijk te maken. Concreet gaat het over bevorderen van (financiële) zelfredzaamheid.

2.2   Reikwijdte van dit document

Dit visiedocument hoort thuis tussen het Beleidskader Transformatie Sociaal Domein en de gemaakte en nog te maken uitvoeringsplannen die voortvloeien uit dit visiedocument. We worden nu dus nog niet praktisch: nieuwe plannen krijgen hun beslag in 2022 en volgende jaren en zijn toetsbaar op de inhoud van dit visiedocument.

Hoofdstuk 3 Visie

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk volgen we een bepaalde structuur. Deze is als volgt. We beginnen met een 'algemene visie' op ondersteuning in paragraaf 3.2. In deze paragraaf hintten we ook alvast naar de ondersteuning in relatie tot de Participatiewet.

In paragraaf 3.3. richten we ons op de Participatiewet zelf. Het belang van preventie staat voorop. Voor inwoners met een uitkering beogen we primair dat deze situatie zo kort mogelijk duurt. Voor inwoners die langdurig uitkeringsonafhankelijk zijn zorgen we voor passende ondersteuning. Aan iedereen die een bijstandsuitkering ontvangt vragen we ook iets terug te doen voor de Edese samenleving door het doen van maatschappelijk nuttige activiteiten.

Waar paragraaf 3.3 de Participatiewet centraal stelt, verbreden we in paragraaf 3.4 de doelgroep: zowel inwoners met een uitkering op grond van de Participatiewet als inwoners zonder deze uitkering kunnen (tijdelijk) moeite hebben met de financiën op orde te krijgen en te houden. Met name vanuit de schulddienstverlening kunnen hiervoor instrumenten ingezet worden.

Tot slot wordt in paragraaf 3.5 de ondersteuning vanuit de Participatiewet in de brede context van regionaal arbeidsmarktbeleid, onderwijs en andere domeinen geplaatst. Hier zit de belangrijkste link met een integrale aanpak en de door de gemeente geformuleerde transformatiedoelstellingen.

In elke paragraaf worden uitgangspunten geformuleerd. Overkoepelend zijn deze samen te vatten onder de volgende zes centrale uitgangspunten:

- werkzoekenden doen naar vermogen mee aan de maatschappij,
  - o bij voorkeur in een reguliere baan;
  - o zolang een uitkering wordt ontvangen door het verrichten van maatschappelijk nuttige activiteiten;
- de aanpak is integraal en sluitend, over de domeinen heen, gericht op zelfstandig functioneren;
- voor inwoners die vanwege fysieke of psychische beperkingen geen arbeidsplicht (meer) hebben en langdurig een beroep moeten doen op een uitkering richt de aanpak zich op ondersteunen van de eigen regie, onder meer gericht op voorkomen van eenzaamheid;
- preventie (voorkomen van afhankelijkheid van ondersteuning) en nazorg (verduurzamen van zelfredzaamheid) is onderdeel van de aanpak;
- het financieel vangnet dat de Participatiewet biedt is tijdelijk;
- de gemeente Ede bevordert een inclusieve arbeidsmarkt; en geeft als werkgever het goede voorbeeld.

3.2 Visie op ondersteuning

Edenaren die verminderd zelfredzaam zijn en onvoldoende steun vinden in hun netwerk kunnen terecht bij de gemeente. Goede ondersteuning en regie door de gemeente is een hulpmiddel voor het in eigen kracht zetten van het individu. Daarmee wordt, als inwoners hier zelf niet toe in staat zijn, ondersteuning geboden om te voorkomen dat sprake is van werkloosheid, schulden, armoede, het ontbreken van begeleiding en dagbesteding of onveilig opgroeien.

- Het uitgangspunt is: iedereen doet mee.
- De geboden ondersteuning is integraal, efficiënt, gericht op zelfstandig functioneren en eigenlijk gebruik. Dat zijn de leidende principes van de Edese aanpak.
- Bij het beantwoorden van een ondersteuningsvraag worden nadrukkelijk de mogelijkheden tot meedoen in een betaalde baan onderzocht. Dat sluit aan bij de bedoeling van de Participatiewet.
- We gaan uit van het natuurlijk naleven van afspraken door onze inwoners. Als dit niet gebeurt dan worden handhavingsinstrumenten ingezet^{vii}

3.3 Visie op de Participatiewet

De essentie van de gedachte achter de Participatiewet is: meedoen in de samenleving bevorderen, zo veel mogelijk door middel van werk.

Dat betekent als vanzelf dat in de gemeentelijke beleidsvorming integraal aandacht moet zijn voor preventie om te voorkomen dat een inwoner afhankelijk wordt van de Participatiewet. Welke kansen biedt bijvoorbeeld

de sociale basis vanuit het oogpunt van preventie? Welke interventies zijn helpend bij het doorlopen van het (speciaal) onderwijs vanuit het oogpunt van preventie, zodanig dat de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt daadwerkelijk een *naadloze* aansluiting is? Hoe zijn belemmerende omgevingsfactoren bij volwassenen of (hun) kinderen tijdig op te lossen, zodat bijstandsafhankelijkheid en overerfbaarheid van de sociaaleconomische positie van ouder op kind wordt voorkomen.

Preventie *binnen* het kader van de Participatiewet wordt bevorderd door de wijze waarop we de toegang tot de uitkering hebben ingericht. Dit gaat over het beheersen van de instroom. Er is sprake van goede voorlichting, een toets op voorliggende voorzieningen en rechtmatigheidscontrole in het aanvraagproces. Als voorkomen niet lukt dan richten we ons beleid erop om de situatie van financiële ondersteuning zo kort mogelijk te laten duren. We willen dat de onafhankelijkheid van uitkeringen zo klein mogelijk is. Voor de Edese visie op de Participatiewet betekent dit:

- De Participatiewet biedt een *tijdelijk* financieel vangnet. Het doel is het bieden van inkomenszekerheid voor de tijd die nodig is om de weg naar de arbeidsmarkt (weer) te vinden.
- Van de Edese inwoner wordt verwacht iets terug te doen in de Edese samenleving voor het ontvangen van een uitkering. Maatschappelijke nuttige activiteiten verrichten helpt om weer op het pad te komen van werk en past bij het principe om gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen voor de Edese samenleving.
- De aanvullende Edese inkomensondersteuning is er om: het meedoen voor inwoners met een laag inkomen mogelijk te (blijven) maken en een armoedeval voor inwoners die aan het werk gaan voorkomen.
- Het zwaartepunt van de Edese dienstverlening vanuit de Participatiewet ligt bij het doel: werken mogelijk te maken voor iedere inwoner. Het creëren van de juiste randvoorwaarden vanuit een integrale aanpak, zoals de basis op orde brengen op meerdere leefgebieden, is daar onderdeel van.
- Door in te zetten op participatie op de arbeidsmarkt, zetten we een belangrijke stap naar het bereiken (en bevorderen) van financiële zelfredzaamheid.
- Belemmeringen wegnemen op het pad naar werk en financiële zelfredzaamheid is een samenspel tussen inwoner en gemeente: de verantwoordelijkheid hiervoor begint bij de inwoner en de gemeente is ondersteunend. Centraal in de ondersteuning staat effectieve aandacht^{viii}.
- Als huishoudens met kinderen langdurig afhankelijk zijn van een uitkering, is de aanpak er mede op gericht om het risico op “vererving” van uitkeringsafhankelijkheid te verkleinen.
- In de aanpak wordt de balans tussen rechtmatigheid, doelmatigheid en maatwerk gezocht^{ix}. Waar toepassing van de wet- en regelgeving in de praktijk niet uitpakt zoals beoogd wordt de aanpak afgestemd op de bedoeling^x.
- Vertrouwen in de inwoner staat voorop. Fraude en onwil worden echter niet getolereerd.
- Het goede voorbeeld: als werkgever bevordert de gemeente Ede een inclusieve arbeidsmarkt.

Volwaardig “mee kunnen doen, bij voorkeur door werk” kan een brug te ver zijn. De inwoners om wie dit gaat zijn om verschillende redenen verminderd zelfredzaam. Hiermee wordt bedoeld dat zij moeite hebben om zelf hun (fysieke, psychische en/of sociale) welbevinden op peil te houden en/of zelf regie over hun leven te voeren. Zij zijn de inwoners die langdurig een beroep moeten doen op een uitkering en geen arbeidsplicht (meer) hebben. Met vrijwilligerswerk of het volgen van een opleiding houden zij aansluiting bij de samenleving -en de samenleving aansluiting bij deze inwoners.

Hier past een integrale aanpak afgestemd op de problematiek van het huishouden. Ondersteuning richt zich, al dan niet in combinatie met elkaar, op het stimuleren van sociale participatie dan wel het voorkomen van eenzaamheid, of het versterken van eigen regie, of het bestrijden van situaties van geldnood en problematische schulden of -voor huishoudens met kinderen- empowering van ouders en kinderen. Waar verschillende wetten en regels van toepassing zijn zorgt passende regie ervoor dat verschillende regels de aanpak niet hinderen, maar juist waar mogelijk versterken.

Instrumenten vanuit de Participatiewet en schulddienstverlening zijn waar nodig onderdeel van de georganiseerde brede ondersteuningsstructuur en bestaan uit:

- aanvullende inkomensondersteuning en regelingen voor zowel volwassenen en kinderen die de drempel voor sociale participatie verlagen.
- ondersteuning voor het bestrijden van situaties van geldnood en problematische schulden.

3.4 Visie op financiële zelfredzaamheid

Een inwoner is financieel zelfredzaam als hij of zij weloverwogen keuzes kan maken, zodanig dat zijn of haar financiën in balans zijn op zowel korte als op lange termijn. Ontbreekt de financiële zelfredzaamheid dan wordt de kans vergroot dat de inwoners kosten en schulden niet langer beheersen. De stress die hiermee gepaard gaat kan zodanig invloed hebben dat baanverlies reëel wordt of arbeidsmarkttoeleiding wordt belemmerd. In het nieuwe inburgeringsstelsel wordt dit laatste voor de zich vestigende statushouders erkend door wettelijk een verplichting op te leggen aan gemeenten om statushouders de eerste zes maanden financieel te ontzorgen zodat het inburgeringstraject zo effectief mogelijk verloopt.

Vanuit het perspectief van de Participatiewet kunnen bijstandsverlening en toeleiding naar werk niet los staan van aandacht voor financiële zelfredzaamheid. Het is van belang in het toegangsproces de financiële zelfredzaamheid van een inwoner te kunnen inschatten en de juiste interventies te plegen om de tijdelijkheid van de bijstandsverlening effectief te laten zijn én duurzame uitstroom te bevorderen. De expertise van de gemeentelijke schulddienstverleners is onderdeel van de aanpak en beperkt zich niet tot de periode van bijstandsverlening als de financiële zelfredzaamheid langer aandacht nodig heeft.

Het ontbreken van financiële zelfredzaamheid kan ook buiten de bijstandsverlening om spelen. Omdat ons perspectief verder reikt dan de grenzen van de Participatiewet betekent dit voor onze visie dat:

- ondersteuning vanuit schulddienstverlening vindbaar en laagdrempelig toegankelijk is;
- als de inwoner ondersteuning vanuit schulddienstverlening vraagt, er ook altijd gekeken wordt naar de werksituatie (of er sprake is van betaald werk dan wel hoe mensen daartoe begeleid kunnen worden)
- als de inwoner ondersteuning vanuit schulddienstverlening vraagt ook problemen op andere domeinen kunnen worden gesignaleerd en voorzien van een (integrale) aanpak;
- tot ondersteuning ook wordt gerekend de vroegsignalering. Hiermee kunnen inwoners in een vroeg stadium ondersteund worden bij het vergroten van de financiële zelfredzaamheid. Het is een kans inwoners met beginnende financiële problemen sneller te vinden en erger te voorkomen;
- de gemeente er naar streeft om een beroep op bewindvoering zoveel mogelijk te beperken voor die inwoners die voldoende ondersteund kunnen worden met budgetbeheer vanuit de gemeente;
- tijdige ondersteuning van werkenden bijdraagt aan het behoud van werk en werkgevers en werknemers signalen (zoals een beslaglegging op het inkomen) en oplossingen bespreekbaar kunnen maken met hulp van de gemeente;
- de gemeente participeert in maatschappelijke allianties die bijdragen aan de bestrijding van geldnood en schuldenproblematiek.

3.5 Visie op de relatie met de arbeidsmarkt, het onderwijs en ander domeinen

De verbinding tussen de dienstverlening vanuit de Participatiewet en haar omgeving bekijken we vanuit drie verschillende perspectieven:

Perspectief 1.

De bril die we hierbij opzetten is de bril van het arbeidsmarktbeleid. Onze visie is:

- De verbinding tussen aanbodversterking vanuit de Participatiewet en de werkgeversdienstverlening moet leiden tot de juiste match tussen een kandidaat en de werkgever. Werkkracht^{xi} en het WSP zijn de kanalen waarlangs de kandidaat met succes de stap op de arbeidsmarkt zet.
- Na de juiste match wordt, bij wie dat nodig heeft, geïnvesteerd in nazorg, zodanig dat de werknemer vaardig(er) wordt om zelfstandig invloed te hebben op een duurzame loopbaan. Werkgever en werknemer dragen de verantwoordelijkheid hiervoor, de gemeente kan faciliteren in verbinding met het Leerwerkloket.
- Het UWV benut de uitkeringsduur WW zo veel mogelijk om activiteiten te ontwikkelen zodat een werkzoekende voor het einde van de uitkeringsduur weer werk gevonden heeft. Als instroom in de

Participatiewet reëel wordt zoekt de gemeente samen met partners op de arbeidsmarkt tijdig naar de interventie die instroom kan voorkomen.

- Werkgevers moeten meer zicht krijgen op mogelijkheden om werknemers van-werk-naar-werk te helpen. Dit gaat over het duurzaam borgen van de werkwijze van de regionale mobiliteitsteams (RMT) die vanwege de landelijke corona-aanpak voor de arbeidsmarkt in 2021 zijn opgericht; dan wel het ontwikkelen van een alternatief hiervoor.

Perspectief 2.

De aansluiting tussen onderwijs en werk. Dit draait om de jongeren die zich op enig moment melden bij de gemeente, met of zonder startkwalificatie. De instroom van jongeren in de Participatiewet is een indicatie dat jongeren onvoldoende in staat zijn na scholing een plaats op de arbeidsmarkt te verwerven en daar te blijven.

- Elke jongere die zich meldt is er één te veel. In de verbinding tussen onderwijs, arbeidsmarkt en gemeente moeten toepassingen worden gevonden die de instroom van jongeren in de Participatiewet zo veel als mogelijk dempen.

Perspectief 3.

Positieve effecten die bereikt worden binnen andere beleidsvelden kunnen gunstig uitwerken op de kans dat een inwoner een beroep moet doen op de Participatiewet: die kans wordt kleiner.

- Vraagstukken bekijken we niet langer alleen vanuit afzonderlijke wetten als de Jeugdwet, WMO, Wet Inburgering, Wet gemeentelijke schulddienstverlening of Participatiewet maar in brede samenhang. In Ede kunnen we daar het beleid vanuit de Sociale Basis^{xii} aan toevoegen waar de kracht van het netwerk en de informele ondersteuning rond de individuele inwoner benut wordt of versterkt.
- Maar ook beleidsinitiatieven binnen het gezondheidsbeleid^{xiii} kunnen het beleid Participatiewet positief beïnvloeden en vice versa: een gezonde levensstijl bevordert de kans op werk en inzet van middelen vanuit de Participatiewet kunnen helpen een gezonde levensstijl te ontwikkelen.
- Het Uitvoeringsplan Transformatie Sociaal Domein bevat de “procesgang” van de ondersteuning van licht naar zwaar, van eenvoudig naar complex. Dit doen we aan de hand van Handelingskaders.

Hoofdstuk 4 De visie samengevat in een doe-agenda

4.1 Inleiding

In paragraaf 2.2 schreven we met dit visiedocument nog niet praktisch te worden. Nieuwe plannen krijgen hun beslag in 2022 en volgende jaren en zijn toetsbaar op de inhoud van dit visiedocument.

In dit hoofdstuk vatten we dit visiedocument samen door de thema's op een rij te zetten voor een "doe-agenda" voor de komende 4 jaar. Vanuit het perspectief van transformeren en 'werken vanuit de bedoeling' worden de mogelijkheden van de Participatiewet en aanpalende wetgeving benut om meedoen in de Edese samenleving, bij voorkeur door middel van werk, voor iedere inwoner voor elkaar te krijgen. De rode draad door deze doe-agenda is: waar nodig en vereist een integrale aanpak op meerdere leefgebieden en werken vanuit de bedoeling. Waar volstaan kan worden met een eenvoudige oplossing, deze snel, laagdrempelig en duurzaam te bieden.

4.2 De doe-agenda

Paragraaf 3.2 bevat de thema's voor de doe-agenda. Als we deze thema's volgen dan komen we tot de volgende doe-agenda. De opsomming is nadrukkelijk niet bedoeld als rangschikking op volgorde van aanpak. Voorrang krijgt waar al aan begonnen. Voorbeelden hiervan zijn OpMaat naar Werk, de inzet op 'iets terug doen voor de Edese samenleving' en initiatieven rond het aanpakken van schuldenproblematiek.

Preventie

Actie	Waarom is dit belangrijk?
Verbinden met het actieprogramma Versterken Sociale Basis 2020 - 2023	Een sterke Sociale Basis draagt bij aan de ontwikkeling van de zelfredzaamheid van het individu in de gemeenschap. De inwoner van wie verwacht wordt iets terug te doen voor de Edese samenleving kan gekoppeld worden aan activiteiten die dienstbaar zijn aan de Edese samenleving. In een aanpak gericht op sociale activering wordt die koppeling mede gezocht. Het actieprogramma Sociale Basis fungeert als één van de instrumenten daarvoor.
Naadloos aansluiten van onderwijs op de arbeidsmarkt	In het Beleidsplan Jeugd en Onderwijs Gemeente Ede 2019 - 2022 ^{xiv} en het aansluitende Uitvoeringsplan ^{xv} zijn hiertoe doelen geformuleerd. Gezien de beleidscyclus is een punt van evaluatie bereikt. Aandachtspunten zijn: 1. Actualiseren van de aanpak. 2. Hoe is in de nazorg voldoende aandacht voor duurzaamheid van de arbeidsparticipatie door de jongere. 3. Wat gebeurt er met jongeren die niet participeren door werk of opleiding en ook geen aanspraak doen op een uitkering.
Verbinden met (WMO) dagbesteding: OpMaat naar Werk	Inwoners met arbeidsmatige dagbesteding kunnen mogelijk doorstromen naar betaald werk. Binnen OpMaat naar Werk wordt het eventuele arbeidspotentieel bepaald. Werken draagt bij aan een gevoel van welbevinden en werkenden doen een minder beroep op zorg. Bij een combinatie van dagbesteding en uitkering wordt een uitkering bespaard.
(Vervolg)aanpak van armoede en schuldenproblematiek	Problematische schulden kunnen leiden tot stress, concentratieproblemen en ziekteverzuim. Dit zijn belemmerende factoren om (weer) deel te nemen aan de arbeidsmarkt. Voor werkenden kan dit leiden tot baanverlies.
Stimuleren van een Van-werk-naar-werk aanpak	Het Rijk heeft financiën vrijgemaakt voor regionale mobiliteitsteams (RMT). Vakbonden, UWV en de gemeenten maken deel uit van het RMT. Doel is het faciliteren van arbeidsmobiliteit. Het RMT is aanvullend op de

	<p>mogelijkheden die het Leerwerkloket biedt. Beide instrumenten moeten logische schakels zijn, aangehaakt aan het beleid dat gericht is op voorkomen van uitkeringsafhankelijkheid en uitstroom naar werk.</p>
--	---

Zo kort mogelijk (volledig) uitkeringsafhankelijk

Actie	Waarom is dit belangrijk?
<p>Integrale aanpak langdurig uitkeringsgerechtigden.</p>	<p>Het aantal inwoners dat langdurig (langer dan 2 jaar) afhankelijk is van een uitkering neemt toe. Inwoners die langdurig in de bijstand zitten hebben vaak te maken met geldnood en een laag welbevinden. Dat is niet alleen negatief voor henzelf, maar ook voor hun kinderen, die grotere kans hebben in armoede op te groeien. De problematiek is doorgaans meervoudig waarbij de aanpak vanuit de Participatiewet bijdraagt aan een integrale aanpak.</p>
<p>Een plan voor meer inzet op "het doen van maatschappelijke nuttige activiteiten in de Edese samenleving" voor inwoners met een uitkering</p>	<p>Een niet-vrijblijvend passend aanbod van maatschappelijke nuttige activiteiten als (georganiseerde) stap in de ontwikkeling (terug) naar de arbeidsmarkt stimuleert het eigen welbevinden, stimuleert de binding met de samenleving en past binnen het samen verantwoordelijkheid nemen voor je leefomgeving. Iets terugdoen voor de samenleving helpt om het maatschappelijk draagvlak voor het stelsel van collectieve sociale voorzieningen als vangnet te behouden.</p>
<p>Uitvoeren van de Inburgeringswet</p>	<p>Van gemeenten wordt gevraagd om statushouders financieel te ontzorgen. Daarnaast zijn duale trajecten (taal en werk) helpend bij het inburgeringsproces.</p>
<p>De doelstelling van de Participatiewet koppelen aan de doelstellingen van het lokale gezondheidsbeleid (2020 e.v.).</p>	<p>Bijstandsgerechtigden hebben vaker gezondheidsproblemen. Daarnaast hebben ze ook meer gezondheidsproblemen dan mensen met een baan. Activiteiten verbinden aan een gezonde levensstijl geeft letterlijk energie, vergroot de kans op werk én verkleint het beslag op zorg.</p>
<p>Bijdragen aan de regionale opgave om minimaal 100 mensen met psychische kwetsbaarheid duurzaam naar werk te begeleiden, structureel vanaf 2023.</p>	<p>Een opgave vanuit het Rijk opgelegd. Landelijke cijfers: -1/3 van de uitkeringsgerechtigden ontvangt GGZ zorg -60% van alle GGZ kosten door mensen meteen uitkering -Velen willen wél werken</p>
<p>(Vervolg)aanpak van armoede en schuldenproblematiek</p>	<p>Problematische schulden kunnen leiden tot stress, concentratieproblemen en ziekteverzuim. Dit zijn belemmerende factoren voor om (weer) deel te nemen aan de arbeidsmarkt.</p>
<p>Intensiveren werkgeversdienstverlening</p>	<p>Landelijke ontwikkelingen lokaal vertalen en werkgevers ondersteunen mogelijkheden te creëren voor de werkzoekenden met een doelgroepregistratie, een indicatie beschut werk of een inburgeringsstatus.</p>

Wanneer eigen regie en zelfredzaamheid moeilijk is

Actie	Waarom is dit belangrijk?
<p>Een integrale aanpak gericht op ondersteunen van de eigen regie en voorkomen van eenzaamheid</p>	<p>Werkend vanuit de gedachte één-gezin-één-plan-één regisseur ligt het zwaartepunt van de integrale aanpak bij beleidsvelden gericht op zorg. Vanuit de Participatiewet creëren we randvoorwaarden rond aanvullend inkomen, aanpak van armoede en schulden en activering.</p>

Bronnenlijst

- ⁱ Over de inclusieve samenleving is op 20 april 2020 een rapport verschenen van de Inspectie der Rijksfinanciën: "Naar een inclusieve samenleving. In ons land, niemand aan de kant. Brede maatschappelijke heroverweging" Het rapport doet beleidsvoorstellen op rijksniveau om een inclusieve samenleving te bevorderen.
- ⁱⁱ Onderzoek naar de uitvoering van de Participatiewet in Ede, Rekenkamercommissie Ede, 22 juli 2020. Het visiedocument past bij de -door het college overgenomen- aanbeveling het beleid Participatiewet te actualiseren.
- ⁱⁱⁱ Sociaal Cultureel Planbureau (SCP): Eindevaluatie van de Participatiewet, november 2019; SCP: Sociaal Domein op Koers? Verwachtingen en resultaten van vijf jaar decentraal beleid, november 2020.
- ^{iv} Raadsmemo 28 april 2020, zaaknummer 134658.
- ^v In 2018 introduceerde de Rijksoverheid het zogenaamde Breed Offensief, een brede agenda om de arbeidsmarktkansen voor mensen met een arbeidsbeperking te vergroten. Toekomstige wijzigingen in wet- en regelgeving zullen lokaal vertaald moeten worden.
- ^{vi} Zie: Beleidskader Sociaal Domein 2020 (Herijking 'Het is mensenwerk'), september 2020 en Uitvoeringsplan Transformatie Sociaal Domein 2020-2022, januari 2021.
- ^{vii} Zie NATUURLIJK NALEVEN Beleidsplan Handhaving Participatiewet 2020 - 2023
- ^{viii} Aandacht moet effectief zijn. Hoe dit eruit kan zien: Eindrapport "Persoonlijke begeleiding in de bijstand", De Beleidsonderzoekers, 14 mei 2020.
- ^{ix} In zijn Kamerbrief van 4 juni 2021 informeert de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de uitkomsten van rondetafelgesprekken in het kader van het onderzoek waar en wanneer wet- en regelgeving in de praktijk niet uitpakt zoals beoogd en wat de mogelijkheden zijn om dit aan te pakken. Kernbegrippen zijn 'wederzijds vertrouwen', 'heldere kaders', 'ruimte voor maatwerk' en 'eenvoudige regelgeving'. De uitkomsten geven richting voor toekomstige wijzigingen in de Participatiewet.
- ^x Met het programmaplan Ede in Beweging, maart 2021, staat niet werken volgens de eigen interne logica, maar werken volgens de behoeften en wensen in de samenleving, centraal. Het programma richt zich op de opgaven Dienstverlening, Transformatie sociaal domein, Wijkgericht werken en de Omgevingswet.
- ^{xi} Met Werkkracht worden jaarlijks prestatieafspraken gemaakt die passen binnen de beleidsdoelstellingen Participatiewet en Transformatie.
- ^{xii} Actieprogramma Versterken Sociale Basis 2020 - 2023, zaaknummer 168174.
- ^{xiii} Nota Lokaal Gezondheidsbeleid gemeente Ede 2020-2024.
- ^{xiv} Beleidsplan Jeugd en Onderwijs Gemeente Ede 2019-2022.
- ^{xv} Uitvoeringsplan Jeugdbeleidsplan gemeente Ede 2019-2022, Doelen en resultaten van de thema's preventie, onderwijs, jeugdhulp en veiligheid.